

Nyordslistan – Vad säger orden om året?

Språkbruk och språkförändring genom tiderna, till exempel vilka språk som påverkat svenskan historiskt och i nutid - Svenska/Svenska som andraspråk, Årskurs 7-9

Syfte

Undersöka, sortera och gruppera årets nyord. Fundera på vilket sätt orden är representativa för året.

Läraren reflekterar

Nyordslistan är alltid rolig att undersöka. Jag började med detta: [Vilka ord överlever?](#) I den här aktiviteten får eleverna blicka tillbaka på föregående år ur ett "nyhetsperspektiv", vilket kan vara spännande och lärorikt, samt lära sig att benämna konkreta exempel med abstraktioner. Lite knepigt, men det brukar uppstå intressanta diskussioner om varför ett ord ska tillhöra en viss kategori eller inte.

Metod

Eleverna fick [var sitt exemplar av listan](#). Eleverna läste orden, en sida i taget, och funderade på vilket övergripande ämne/område de tillhör. Jag gav eleverna några exempel på abstrakta ämnesord som politik, ekonomi, sjukvård, kultur och konflikter.

Eleverna noterade ämnesorden vid sidan av varje ord. De jämförde sina svar och argumenterade för sin sak när de var oense.

Nyordslistan 2024

SÅ HÄR ÄR LISTAN UPPBYGGD:

Efter själva ordet ges en definition. Därefter ger vi ett aktuellt exempel på hur ordet kan användas. För vissa ord ges även en kommentar om ursprung, användning, synonymer etc. Vissa ord är inte helt nya.

Att de kvalificerat sig till nyordslistan beror på att de ökat i användning de senaste åren eller varit särskilt vanliga 2024. Listan har sammanställts av Språkrådet vid Institutet för språk och folkminnen (Isof) samt Språktidningen.

aktivklubb

klubb där högerextremister tränar kampsport tillsammans

De nazister som primärt söker öka sitt våldskapital lockas av de i Sverige nyligen etablerade aktivklubbarna.

Expo 29 februari 2024

Kommentar: Översättningslån av engelskans active club.

sport/politik

ankkurva

graf som visar ett visst förhållande mellan tillgången till elektricitet från solenergi och efterfrågan på elektricitet, där de två linjerna bildar en figur som påminner om en tecknad anka

Han medger att de nu har ankkurvor att hantera och att det är utmanande. Tendenserna med ankkurvor fanns redan i fjol men de har vuxit i år i takt med att mer väderberoende kraft kommit in.

Tidningen Näringslivet 26 april 2024

Kommentar: Översättningslån av engelskans duck curve, som lanserades 2012.

energi/ekonomi

avokadoskanner

apparat som visar en avokados mognadsgrad

På avokadoskannerns skärm visas kategori och mognadsindex.

Gotlands Tidningar 20 juli 2024

handel/livsmedel

barntorped

barn som begår ett allvarligt brott på uppdrag av ett kriminellt gäng

Antalet barn under 15 år som misstänks för inblandning i mordplaner har mer än tredubblats sen förra året. Och rekryteringen av barntorpederna kan ske på bara några timmar – genom telefonen.

SVT Nyheter 19 augusti 2024

Kommentar: Även barnsoldat används i samma betydelse.

kriminalitet

bratsommar

sommar som präglas av en bekymmerslös livsstil med fokus på njutning och frihet

Bratsommaren kännetecknas inte bara av att röka cigg och nonchalant gå ut i gårdagens smink. Ett annat utmärkande drag är att det ser ut att bli ännu en sommar där vi känner oss maktlösa inför världens ruttenhet, krig och kriser

Expressen 11 juli 2024

Kommentar: Det engelska läroordet brat är etablerat i svenskan sedan 1995 med betydelsen 'bortskämd överklassungdom'. När artisten Charli XCX under 2024 släppte skivan Brat lanserade hon ordet med en ny betydelse: 'en tjej som är lite stökig och gillar att festa'. I samband med skivsläppet började sommaren kallas för brat summer på engelska, och bratsommar på svenska.

livsstil

coolcation

semester som tillbringas på en plats med svalare klimat

I sommar har en ny trend blossat upp. Människor från söder söker sig till svalare breddgrader i norr för så kallade "coolcations".

Västerbottningen 22 september 2024

Kommentar: Teleskopord bildat till engelskans cool och vacation.

semester

demure

anständig, måttfull

Det är inte självklart med sådant som närvaroplikt eller att det krävs giltiga skäl för att vara hemma. Som att man är sjuk på riktigt, inte bara bakfull eller trött. Det är varken mindfull eller demure att lämna sina kollegor i sticket

Upsala Nya Tidning 3 november 2024

livsstil

Eleverna delgav sina kategorier som jag skrev upp i en tabell. Därefter sorterade vi in orden, ett i taget, under rätt kategori. Eleverna funderade på vad orden under respektive kategori kunde avslöja om året som gått. Till sist läste vi nyordskronikan om den gångna året [2024: Orden både speglar och formar tiden](#) för att se om vi varit på rätt spår eller inte.

Lgr22 Syfte

Utveckla förmåga att formulera sig och kommunicera i tal och skrift, urskilja språkliga strukturer och följa språkliga normer.

Förmåga att anpassa språket efter olika syften, mottagare och sammanhang.

Centralt innehåll

Språkbruk och språkförändring genom tiderna, till exempel vilka språk som påverkat svenskan historiskt och i nutid.

Betygskriterier

Eleven kan samtala om och diskutera varierade ämnen genom att ställa frågor och framföra åsikter med **välutvecklade och väl** underbyggda argument på ett sätt som **för samtalen och diskussionerna framåt och fördjupar eller breddar dem**. Eleven kan föra **välutvecklade och väl** underbyggda resonemang om svenska språkets historia, ursprung och särdrag.

* årskurs 7-9